

SB-3960

M. Ed. (Sem - II) Examination
March / April - 2011
Educational Planning & Finance in India
Paper - II
(Group - II)

Time : Hours]

[Total Marks :

સૂચના :

(૧)

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fillup strictly the details of signs on your answer book.	Seat No. :
Name of the Examination :	<input type="text"/>
<input type="text" value="M. ED. (SEM - II)"/>	<input type="text"/>
Name of the Subject :	<input type="text"/>
<input type="text" value="EDUCATIONAL PLANNING & FINANCE IN INDIA : PAPER - 2"/>	<input type="text"/>
Subject Code No. : <input type="text" value="3"/> <input type="text" value="9"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="0"/>	<input type="text"/>
Section No. (1, 2,.....): <input type="text" value="Nil"/>	<input type="text"/>
	Student's Signature

(૨) પ્રત્યેક પ્રશ્નના ગુણ જમણી બાજુ દર્શાવ્યા છે.

(૩) પ્રશ્ન ક્રમાંક ત્રણથી પાંચના ઉત્તર આશરે 300 થી 400 શબ્દોમાં આપો.

૧ (અ) નીચે આપેલી ખાલી જગ્યા યોગ્ય વિકલ્પની પસંદગી કરીને પૂરો :

૧૦

(૧) 1952-53માં _____ શિક્ષણપંચની સ્થાપના થઈ.

(અ) માધ્યમિક

(બ) પ્રાથમિક

(ક) ઉચ્ચ

(૨) શૈક્ષણિક વિષયવ્યવસ્થાના _____ સિદ્ધાંતો છે.

(અ) 3

(બ) 4

(ક) 5

(૩) 1961માં _____ ની સ્થાપના થઈ.

(અ) યુ.જી.સી

(બ) એન.સી.ઈ.આર.ટી

(ક) જી.સી.ઈ.આર.ટી.

- (૪) નિદર્શન અને નિરીક્ષણ એ _____ ખર્ચ છે.
 (અ) પ્રત્યક્ષ
 (બ) અપ્રત્યક્ષ
 (ક) આવર્તક
- (૫) શિક્ષકોનો પગાર ખર્ચના _____ ભાગ જેટલો હોય છે.
 (અ) $\frac{1}{2}$
 (બ) $\frac{2}{3}$
 (ક) $\frac{3}{4}$
- (૬) 1976 માં શિક્ષણની _____ તરેહ શરૂ થઈ હતી.
 (અ) 11+3
 (બ) 10+3
 (ક) 10+2
- (૭) ફીની વધુ આવક મેળવવા _____ સંસ્થાઓની સંખ્યા વધી રહી છે.
 (અ) સરકારી
 (બ) બિનસરકારી
 (ક) સ્વનિર્ભર
- (૮) અનાવર્તક અનુદાનના _____ પ્રકાર છે.
 (અ) 2
 (બ) 4
 (ક) 3
- (૯) કુલ રાષ્ટ્રીય આવકને ટૂંકમાં _____ કહે છે.
 (અ) G.N.P
 (બ) G.D.P
 (ક) D.P.E
- (૧૦) શૈક્ષણિક આયોજન અને સંચાલનની રાષ્ટ્રીય યુનિવર્સિટી _____ છે.
 (અ) NUEPA
 (બ) NCERT
 (ક) NCTE

- (બ) ગમે તે પાંચના આશરે 30 થી 40 શબ્દોમાં ઉત્તરો લખો : ૧૦
- (૧) આયોજન અને શૈક્ષણિક આયોજનની વ્યાખ્યા આપો.
- (૨) શૈક્ષણિક આયોજનના બે હેતુઓ જણાવો.
- (૩) શૈક્ષણિક આયોજનના એક અભિગમનું મહત્ત્વ જણાવો.
- (૪) શૈક્ષણિક આયોજનનું મહત્ત્વ જણાવો
- (૫) સંસ્થાકીય આયોજનની મર્યાદા જણાવો.
- (૬) શા માટે રાજ્ય સરકારનો વિત્તવ્યવસ્થામાં ફાળો વધુ હોય છે ?
- (૭) છેલ્લી ત્રણ પંચવર્ષીય યોજનામાં કઈ બાબતોને વધુ અગ્રિમતા અપાઈ છે ?
- ૨ ગમે તે પાંચના આશરે 150 થી 180 શબ્દોમાં ઉત્તરો લખો : ૨૦
- (૧) જિલ્લાકક્ષાનું શૈક્ષણિક આયોજન સમજાવો.
- (૨) આયોજનનો સૈદ્ધાંતિક પાયો સમજાવો.
- (૩) ભારતમાં આયોજનની પ્રક્રિયા સમજાવો.
- (૪) પ્રત્યક્ષખર્ચમાં માધ્યમિક શાળાઓનો ખર્ચ જણાવો.
- (૫) ગ્રાન્ટ-ઈન-એડનો અર્થ સમજાવો.
- (૬) શૈક્ષણિક વિત્તવ્યવસ્થામાં ખાનગી સંસ્થાઓનો ફાળો સમજાવો.
- (૭) વિશ્વવિદ્યાલય અનુદાન આયોગનાં કાર્ય જણાવો.
- ૩ શાળાનું અંદાજપત્ર તૈયાર કરવા કઈ-કઈ બાબતો ધ્યાનમાં રાખશો ? માધ્યમિક શાળાનું અંદાજપત્ર તૈયાર કરો. ૧૦
- અથવા**
- ૩ વિત્તવ્યવસ્થાના આવકના સ્ત્રોતોમાં કેન્દ્ર સરકારનો ફાળો જણાવો. ૧૦
- ૪ અપ્રત્યક્ષ ખર્ચ એટલે શું ? તેના વિષયો સમજાવો. ૧૦

અથવા

૪ શૈક્ષણિક વિત્તવ્યવસ્થાનો અર્થ અને સંકલ્પના સમજાવો. ૧૦

૫ ભારતીય શિક્ષણપંચની સમીક્ષા કરો. ૧૦

અથવા

૫ શૈક્ષણિક આયોજનના સામાજિક ઘટકો જણાવો. ૧૦

ENGLISH VERSION

Instructions : (1) As per the instruction no. 1 of page no. 1.
(2) Marks of each question have been shown on the **right** side.
(3) Give answers in about 300 to 400 words the questions from no. three to five.

1 (a) Fill in the following blanks by selecting the proper option : 10

(i) In 1952-53 _____ educational commission was established.

(a) Secondary

(b) Primary

(c) Higher

(ii) The principles of educational finance are _____.

(a) 3

(b) 4

(c) 5

(iii) In 1961 _____ was established.

(a) U.G.C.

(b) N.C.E.R.T.

(c) G.C.E.R.T.

(iv) The expenditure of direction and supervision is _____ expenditure.

(a) direct

(b) indirect

(c) recurring

- (v) The salary of teachers is _____ part of expenditure.
- 1/2
  - 2/3
  - 3/4
- (vi) In 1976 _____ pattern of education was started.
- 11+3
  - 10+3
  - 10+2
- (vii) To increase the more income of fees _____ institutes are increasing.
- government
  - non government
  - self financed
- (viii) There are _____ types of non-recurring grants.
- 2
  - 4
  - 3
- (ix) Total national income is called _____ in short.
- G.N.P.
  - G.D.P.
  - D.P.E.
- (x) The national university of educational planning and administration is _____.
- NUEPA
  - NCERT
  - NCTE
- (b) Write answers any **five** of the following questions **10** in about 30 to 40 words:
- Give the definition of planning and educational planning.
  - Give two objectives of educational planning.

- (iii) Mention the importance of any one approach of educational planning.
- (iv) Mention the importance of educational planning.
- (v) Mention the demerits of institutional planning.
- (vi) Why is the contribution of state government more in educational finance ?
- (vii) Which items are given more priority in last three five year plans ?

2 Write answers any **five** of the following in about 150 to 180 words : **20**

- (i) Explain the educational planning of district level.
- (ii) Explain the theoretical base of planning.
- (iii) Explain the planning process in India.
- (iv) Mention the expenditure of secondary schools in direct objects.
- (v) Explain the meaning of grant-in-aid.
- (vi) Explain the contribution of private institutes in educational finance.
- (vii) Mention the functions of university grants commission.

3 Which points will you keep in mind for making the school budget ? Prepare the budget of a secondary school. **10**

OR

3 Mention the contribution of central government in the source of educational finance. **10**

4 What is indirect expenditure ? Explain its objects. **10**

OR

4 Explain the meaning and concept of educational finance. 10

5 Criticize Indian Planning Commission. 10

OR

5 Describe the social components of educational planning. 10
